

**A TUDOMÁNYOS MŰSZAKI ÉS GAZDASÁGI TÁJÉKOZTATÁS
HELYZETE LENGYELORSZÁGBAN**

Stanislaw Telechun

I. rész

1. BEVEZETÉS

A lengyel dokumentációs hálózatot 1950-ben létesítették, amikor az Állami Tervbizottság Elnökének rendeletére megalapították a Tudományos-Műszaki Dokumentáció Főintézetét. Ez az intézet 1952-ben a Tudományos-Műszaki Dokumentáció Központi Intézetévé /CIDNT/ alakult át.

Az intézet főfeladata az volt, hogy megfelelő feltételeket teremtsen a dokumentációs hálózat munkájának felhasználása számára.

Ebben az időszakban szervezték meg a dokumentációs szolgálat háromszintű hálózatát is. Tevékenységének alapja a decentralizáció elve volt. Ez a forma felelt meg ugyanis a legjobban annak a követelménynek, hogy a különböző területek eléggé csekély eszközeit és kis-számú szakkadereit ésszerűen kihasználják. Ezáltal vált lehetővé a műszaki-tudományos dokumentációs munka alapvető megjavítása, és így tudták annak eredményét a népgazdaságnak minél gyorsabban rendelkezésére bocsátani. A háromszintű hálózat a Tudományos-Műszaki Dokumentáció Központi Intézetéből, a különböző iparágak ágazati dokumentációs központjaiból, valamint az 1954 után létesített üzemi dokumentációs helyekből állt.

Ágazati dokumentációs központokat elsősorban tudományos kutató-intézetek mellett, s ezenkívül egyes központi szerkesztő irodák mellett létesítettek. Ezek a központok funkcionális szempontból ezeknek az intézeteknek részei voltak, érdemi szempontból viszont a CIDNT irányelvei alapján működtek.

Az üzemi dokumentációs helyeket az illetékes dokumentációs köz-

pontoknak kellett volna a fontosabb termelő üzemekben megszervezniök. Az ismertetett időszakban ezeknek az üzemi helyeknek a fejlődését nem biztosították kellő mértékben, de még a meglévők sem teljesítették kielégítően az előírt feladatokat, s csupán a könyvgyűjtés passzív tevékenységére szorítkoztak.

A tudományos-műszaki dokumentációs hálózat szervezetének és tevékenységének 1960. évi elemzése eredményeként szükségesnek mutatkozott, hogy a tájékoztatás hatékonyságának javítása érdekében átszervezést hajtsanak végre. A műszaki és gazdasági tájékoztatási hálózat új szervezetének alapjogszabálya a Minisztertanács 1960.május 16-i 169.sz. rendelete.

2. A 169.SZ.M.T.-RENDELET ISMERTETÉSE

Ez a rendelet kétségtelül az összlengyel tájékoztatási hálózat fejlesztésének alapvető jogszabálya.

A tudományos, műszaki és gazdasági tájékoztató szolgálatot a közel tizenegy éve működő tudományos-műszaki dokumentációs szolgálat alapján létesítették, annak alapos átszervezése és működési programjának jelentős kibővítése után. Magát a tájékoztatási tevékenységet komplexen értelmezik, mind tematikai, mind a felhasznált hatóeszközök szempontjából.

A komplexitás alatt a következőket kell érteni:

1. a tájékoztató tevékenységnek ki kell terjednie az ország gazdasági életének minden kérdésére,
2. a tájékoztató központoknak nem csak a külföldön, hanem a belső földön elért haladásról is tájékoztatniuk kell,
3. a nyújtott tájékoztatásnak az érintett kérdést a legújabb tudományos, műszaki, gazdasági és szervezési eredmények szempontjából, az átvevő szükségleteinek megfelelő módon kell megvilágítani,
4. a tájékoztató központok tevékenységét az anyaegységek műszaki-gazdasági terveivel összhangban kell végezni,
5. a tájékoztatást a felhasználónak legmegfelelőbb formák /eszközök/ együttesének felhasználásával kell nyújtani. Ebbe az együttesbe be kell vonni a haladás népszerűsítésének és általánosításának, valamint a tapasztalatcserének minden formáját.

Az ésszerű munkamegosztás elvein alapuló szolgálat megszervezése a tájékoztatási központok három kategóriáját irányozza elő.

A g y a k o r l a t b a n a l e g f o n t o s a b b a k a

s z a k m a i k ö z p o n t o k , amelyek összegyűjtik a rájuk bízott problémakörre /amely lehet valamely ágazat, egy alkalmazott tudományág, több szakmát érintő technológia vagy hasonló jellegű gazdasági kérdés/ vonatkozó összes ismereteiket, az ezekre vonatkozó tájékoztatást kidolgozzák a kérdés iránt érdeklődő átvevők szükségleteihez igazodó legjobb formákban, valamint ezeket az információkat eljuttatják az átvevőkhöz, elsősorban az üzemi központokhoz. A szakmai központoknak a kidolgozott és továbbított tájékoztatás céljaira nemcsak - mint eddig - kül- és belföldi folyóiratokat és könyveket kell felhasználniuk, hanem külföldi és belföldi szabadalmi leírásokat, újtások leírásait, szabványokat, műszaki tervezési és szerkesztési dokumentációt, termékkatalógusokat, prospektusokat és árjegyzékeket, más országok termelésének színvonalára és fejlődési irányára vonatkozó elemzéseket és jelentéseket, korszerű technológiai, szerkesztési és szervezeti megoldásokra vonatkozó dokumentumfilmeket, új termékek mintáit /modelljeit/ stb. is.

Annak érdekében, hogy biztosítsák a belföldi üzemek új, még egy dokumentumban sem leírt újításaira, korszerűsítéseire, ésszerűsítési javaslataira és hasonló eredményeire vonatkozó ismeretek rendszeres megszerzését, a szakmai központok levelezői hálózatot szerveznek, amelyek /fizetett/ levelek formájában küldenek értesítést minden idevágó ténnyről. A szakmai központok tehát az új helyzetben az adott szakma összes kérdéseinek központi adatgyűjtői lesznek, s ugyanakkor ezen a területen elsősorban az összes üzemi központ számára az információ központi termelői és elosztói is.

A k ö v e t k e z ő k a t e g ó r i a - a t á j é k o z t a t á s i k ö z p o n t o k - az üzemi központok - szintén lényeges szerepet játszanak az egész rendszerben, mert feladatuk, hogy minden erőfeszítést és intézkedést megtegyenek a szakmai központokból érkező információk helyes felhasználása érdekében. Ennek a feladatnak a teljesítése során az üzemi központok a legkülönbözőbb módszerekkel dolgoznak - saját könyvtárat tartanak üzemben, belső bulletíneket adnak ki, beszámolókat, előadásokat és anketókat szerveznek /esetleg az üzemi rádió segítségével/, konzultációkat és tanácskozásokat rendeznek, új munkamódszereket és filmeket mutatnak be, kiállításokat és mintabemutatókat, valamint élenjáró üzemekbe kirándulásokat szerveznek stb.

Az üzemi központok további fontos feladata a szakmai központok folyamatos és rendszeres tájékoztatása az anyauzem tájékoztatási szükségleteiről, az üzem eredményeiről, valamint a szakmai központ tájékoztatási tevékenységének hatékonyságáról. Ezt a feladatot egyetlen más tájékoztatási szerv sem tudja ellátni, mert teljesítéséhez közvetlen kapcsolatban kell állni az átvevővel, ilyen kapcsolata pedig csak az üzemi központoknak van. Ennek a feladatnak a teljesítése közvetlenül hasznos az üzemi központok számára is, mert minél jobban tájékoztatják a szakmai központot, annál ritkábban kell nekik maguknak többletmunkát végezniük a szakmai központtól kapott tájékoztatás átalakításával, annál gyakrabban felel meg majd a közlési forma az átvevő szükségleteinek.

A szakmai központok tájékoztató tevékenysége nem számíthat az

egész akció sikerére, ha nem léteznek, és nem működnek helyesen az összes nagyobb üzemekben üzemi központok.

A harmadik kategória, a tárcái központok elsősorban általános felügyeletet gyakorolnak az illetékes miniszterek nevében mindkét felsorolt kategória tájékoztatási központjainak megfelelő hálózata felett, valamint e hálózat szükségleteit továbbítják a minisztériumokba.

A szakmai felügyeletet az ország egész tájékoztatási hálózata felett /a szakmai központok munkájának koordinációját, az egész hálózat egységes munkamódszerének kialakítását, a tájékoztatási dolgozók központi instruálását és oktatását/ a CIDNT-ből 1961-ben alakult Tudományos-Műszaki és Gazdasági Központi Tájékoztatási Intézet /CIINTE/ végzi el, amely kidolgozza ezenkívül a hálózat munkaeszközait, valamint a tájékoztatási munka gyakorlatával és elméletével kapcsolatos kutatómunkát végez.

Tárcaközi szinten a tájékoztatási központok országos hálózatának felügyeleti szerve a Műszaki Bizottság. Ez a bizottság egyezteteti az egyes minisztereknek a tájékoztatási tevékenységgel kapcsolatos intézkedéseit, dolgozza ki, vagy kezdeményezi a Minisztertanács idevonatkozó rendeleteinek és határozatainak tervezeteit, valamint az egyéb állami szervek idevágó intézkedéseit, s véleményezi az ilyen jogszabályokat. A bizottság feladata továbbá az információs tevékenység időszakos terveinek véleményezése központi szinten.

Befejezésül hozzá kell még fűzni, hogy:

- az üzemi, szakmai és tárcái központok - egészen ritka kivételektől eltekintve - a megfelelő szervezeti egységeknek osztályai vagy részlegei,
- minden kategória tájékoztatási központja egyben annak a szervezeti egységnek az üzemi központja, amelynek keretében működik,
- a tájékoztatási központoknak rendszerint kisszámú személyi létszámuk és sokrétű munkaprofiljuk miatt különösen nagyösszegű állományon kívüli bérallappal kell rendelkezniök, s lehetőséget kell nekik nyújtani, hogy egyes munkákkal az anyagegység dolgozóit is megbizhassák.

A tájékoztatási központok hálózatának ez a szervezete biztosítja az egyes láncszemek tájékoztatási tevékenységének hatékonyságát. Az üzemi központokra bízott feladatkörök azokat a szakmai haladás biztosításának olyan eszközévé teszik, amellyel, mint a műszaki bázis egyik elemével, minden nagyobb üzemnek rendelkeznie kell.

A 169.sz. rendelet minden minisztert arra kötelezett, hogy az alárendelt tájékoztatási központoknak biztosítsa a tájékoztatási tevékenység végzéséhez szükséges feltételeket.

A rendelet arra kötelezte a Lengyel Tudományos Akadémia Elnöksé-

gét és a Felsőoktatásügyi Minisztert, hogy az alárendelt intézményekben szervezzenek kiválasztott tudományos és kutató munkákra vonatkozó tudományos, műszaki és gazdasági tájékoztatást, valamint hogy a Műszaki Bizottsággal egyetértve megállapítsák, hogyan és milyen módon működjenek együtt ezek a szervezetek az össz Lengyel műszaki és gazdasági tájékoztatási hálózattal.

3. SZERVEZÉSI KÉRDÉSEK

A 169.sz. rendelet végrehajtása gyakorlatilag csak 1962 első félévében kezdődött meg. Ebben az időpontban létesítettek a CIINTE-ben két speciális tudományos intézetet, amely kizárólag a gazdasági és szervezési tájékoztatás kérdéseivel foglalkozik. Ez a két intézet a Gazdasági és Szervezési Tájékoztatási Intézet, valamint a Műszaki-Gazdasági Mutatók Intézete.

A 169.sz. minisztertanácsi rendelet végrehajtásának további lépése az volt, hogy az illetékes miniszterek, illetve főhatósági vezetők végrehajtási utasításokat bocsátottak ki, amelyekkel tájékoztatási központokat létesítettek, vagy ilyenek létesítésével megbízták az alárendelt egységek vezetőit, valamint biztosították ezeknek a központoknak a helyes tevékenységhez szükséges feltételeit.

A 169.sz. minisztertanácsi rendelet megjelenésének időpontjában, vagyis 1960 augusztusában az országban kb. 80 ágazati tudományos-műszaki dokumentációs központ, valamint az üzemi tudományos-műszaki dokumentációs helyek és üzemi szakkönyvtárak nem nagy, de nehezen meghatározható száma létezett.

Nem kell külön hangsúlyozni, hogy ezeknek a központoknak nagyon kevés szakkáderük és nagyon minimális felszerelésük volt. Jelenleg az országban 19 tárcai, több mint 130 szakmai, illetve ágazati és kb. 500 üzemi műszaki-gazdasági tájékoztatási központ működik. A tárcai tájékoztatási központokban összesen kb. 150 fő dolgozik. A szakmai központok létszáma kb. 1500, az üzemeké pedig kb. 800 személy. Ez természetesen minden szinten a tájékoztatási szolgálat tul szerény ellátását jelenti.

Sok kívánni valót hogy hátra a 150 központ ellátása helyiségekkel és műszaki felszereléssel. Pl. a szakmai központoknál kb. csak 15 %-ában van saját sokszorosító üzem és csak kb. 50 %-ában saját fotolaboratórium.

A szakmai központok a számukra szükséges irodaterületnek átlagban kb. 60 %-ával rendelkeznek, s ez a terület gyakran nincs is megfelelő állapotban.

Külön kérdés a tájékoztató szolgálatban dolgozó káderek szak-képzettségének színvonala, amely szintén nem kielégítő.

Ez gyakran annak a következménye, hogy a magasabb szakképzett-

ségű és idegen nyelveket bíró, nagy tudású dolgozók számára a bérezés nem eléggé vonzó, a tájékoztatásban dolgozó káderek átképzésének üteme pedig még mindig túl lassú. A tájékoztatási központokban foglalkoztatott dolgozókra vonatkozó jelenlegi rendelkezések nem szabályozzák eléggé kifejezett formában az ilyen központok számára szükséges nagy képzettségű szakemberek javadalmazását.

Nincs még szabályozva kellő mértékben a központok pénzügyi helyzete sem. Ennek következtében a tájékoztatási tevékenység szükséges anyagi eszközeivel az anyagszükséglet rendszeresen takarékoskodnak.

Teljesen nyitott kérdés ma még a műszaki és gazdasági tájékoztatási központok szervezése a Vajdasági Tanácsok Elnökségei és alárendelt egységeik mellett.

Tekintettel arra, hogy a Vajdasági Tanácsok Elnökségei alá tartozó szervezeti egységek az iparban összesen foglalkoztatott dolgozóknak 30 %-át foglalkoztatják, ennek a problémának az országos tájékoztatás szabályozása szempontjából komoly jelentősége van. Végül meg kell még említeni, hogy jelenleg még csak kezdeti stádiumban van az országos tájékoztatási hálózat kapcsolatának biztosítása a Lengyel Tudományos Akadémia és a Felsőoktatási Minisztérium tájékoztató szolgálatával.

A három hálózat együttműködésére vonatkozó általános elveket sem dolgoztak ki még pontosan.

Az országos tájékoztató szolgálat vázlatos ismertetéséből is kitűnik, hogy a tájékoztatási tevékenység legfiatalabb ágának, a gazdasági tájékoztatásnak szervezete különösen kevésbé kielégítő.

Az intézet rendelkezésére álló adatok szerint az országban 8 központ van, amely csak gazdasági tájékoztatással foglalkozik, 40 központ folytat gazdasági és műszaki tájékoztatást egyaránt, 30 pedig csak igen kiskörű gazdasági tájékoztatást nyújt, vagy pedig azt csak most szervezi meg.

A 130 szakmai, illetve ágazati központ közül a többi gazdasági tájékoztatással nem foglalkozik.

Ez részben azzal magyarázható, hogy az előző időszakban a belső tájékoztatási tevékenység legfőképpen a tudományos-műszaki tájékoztatásra irányult.

Ettől függetlenül maga a gazdasági-szervezési tájékoztatás kérdése új probléma, amely nemcsak Lengyelországban, hanem - mint a rendelkezésre álló külföldi szakirodalom és egyes országok képviselőinek kijelentései a FID konferenciáján mutatják - külföldön sem kristályosodott még ki kellőképpen.

Másrészt hangsúlyozni kell, hogy az érdeklődés a tájékoztatásnak e területe iránt minden kétséget kizáróan egyre növekszik, és hogy ez az érdeklődés az utóbbi időben minden szinten, a legkülönbözőbb központokban jelentkezik. Ez feljogosít arra a reményre, hogy a talán

nem nagyon távoli jövőben a gazdasági tájékoztatás kérdését szervezeti szempontból pozitíven megoldják, és elérik azt a célt, hogy minden központban – szintjétől függetlenül – legyen speciálisan a gazdasági tájékoztatással foglalkozó szervezeti egység vagy munkahely.

4. TÁJÉKOZTATÁSI TEVÉKENYSÉG

A központi tájékoztatási tevékenységet a Központi Tudományos-Műszaki és Gazdasági Tájékoztatási Intézet folytatja, és pedig elvben négy tudományos intézetre bontva. Ezek:

1. a Dokumentációs Tájékoztatás Intézete,
2. az Új Technika Intézete,
3. a Gazdasági és Szervezési Tájékoztatási Intézet,
4. a Műszaki-Gazdasági Mutatók Intézete.

A tudományos-műszaki tájékoztatásnak az intézetben megvan a maga sokéves, meggyökerezett hagyománya, kidolgozott módszerekkel és tevékenységi formákkal, s bizonylag a legjobb szakkáderekkel. A tudományos-műszaki dokumentációs tájékoztatás iránt megnyilvánuló tömeges szükséglet miatt ezt a kategóriát általános és egyedi tájékoztatásra kellett bontani.

Előbbinek az a célja, hogy olyan használókat szolgáljon ki, akik még nem jelentkeztek meghatározott tematikai követelményekkel. Ez a tájékoztatás elébe megy a felhasználó szükségleteinek.

Az egyedi tájékoztatás konkrét felhasználóknak nyújt megfelelő tájékoztatást. Ez egyszeri és folyamatos tematikai tájékoztatásra bontható.

Az egyszeri dokumentációs tájékoztatást azzal a céllal dolgozzák ki, hogy a felhasználó szükségleteit az általa feltüntetett tárgykörben lehetőleg kimerítően kielégítsék. Ennek során a felhasználó minél kevesebb számú, de a lehető legalapvetőbb kiadványokról kap tájékoztatást.

Az ilyen tájékoztatás adatokat tartalmaz az egyes dokumentumok tartalmáról, vagy referálja azokat, és mindig meghatározott időszakra vonatkozik. A folyamatos tájékoztatás során ezzel szemben a felhasználó által kijelölt témát a tájékoztatási központ dolgozói állandóan figyelik, a központba érkező információs források közül kiválasztják a felhasználót érdeklő összes adatokat, és azokat egyedileg megküldik neki.

A felhasználók a dokumentációs szolgáltatásokat különféle formában kapják meg, e formák minőségét, értékét és összetettségét az ő kívánalmaik határozzák meg.

A tájékoztatási feldolgozás alapvető formája s egyben az általá-

nos és egyedi információ alapeleme a dokumentációs kártya /referálókarton/.

Egy másik, fejlettebb forma a dokumentációs áttekintés, vagyis ennek klasszikus formája, a pontosan meghatározott témát felölelő témadokumentációs összeállítás; amelyet megrendelésre készítenek.

A legmagasabb fokú és a felhasználók szükségleteit a leghatékonyabban kielégítő forma a referátum, amely a kiválasztott kiadvány tartalmát ismerteti, és elhagyja belőle a lényegtelen részeket.

Az információs feldolgozásnak említett alapformáin kívül alkalmaznak származékos tájékoztatási formákat is.

Igy pl. az általános tájékoztatás keretében a referáló kártyák alapján kidolgoznak különféle közleményeket, bulletineket, dokumentációs áttekintéseket, cikkeket, visszatekintő speciális bibliográfiákat és a műszaki fejlesztés szempontjából fontos témák monografikus feldolgozásait.

Az egyedi tájékoztatás keretében pedig a témadokumentációs összeállítások alapján készülnek: kivonatok, tömörítvények, referátumok, fordítások.

Az említett tájékoztatási feldolgozások forrásai dokumentumgyűjtemények, a dokumentumok tartalmáról vagy csak magukról a dokumentumokról készült információk gyűjteményei, amelyeket az adott körülmények között legjobban megfelelő tárgyi osztályozási rendszer szerint rendeztek.

A saját tájékoztatási források alapján, valamint külföldi tájékoztatási központok forrásai alapján a belföldi központok 1962 első félévében az egyedi tájékoztatás különböző formáinak felhasználásával több mint 25 000 felhasználónak szállítottak több mint 100 000 tájékoztatási dokumentációs feldolgozást, ezen belül több mint 30 000 folyamatos tematikai információt /egyedi információt, dokumentációs összeállítást stb./.

1962 első félévében több mint 2,5 millió példányban sokszorosítottak, és küldtek szét referáló kártyákat.

Igen nagymértékben növekedett a dokumentációs tematikai összeállítások, valamint a reprodukciók iránti igény mutatója. Az előbbieknél ez a mutató 1961-ben 4,7, az utóbbiaknál 34,3 volt, ha az 1951. évi mutatót 1-nek tekintjük.

A belföldi tájékoztatási hálózat általános értékelését összefoglalva elmondhatjuk, hogy ezen a területen a tájékoztatási központokban folyamatban van új munkamódszerekre történő átállítás.

Míg az előző időszakban a tudományos-műszaki tájékoztatási tevékenységet az adott információ egyszerűbb formái jellemezték, pl. bibliográfiai vagy tematikai összeállítások, addig jelenleg egyre fontosabbnak tartják a tájékoztatás kiterjesztését az írásbeli, a szóbeli

és a vizuális tárgyi információ formáira.

Ezeknek a tájékoztatási formáknak az a lényege, hogy egyes kérdéseket minél kimerítőbben tárjanak fel, hogy a felhasználónak ne kelljen a forrásdokumentumhoz visszanyúlnia. Ezek tehát a tájékoztatásnak magasabb, összetettebb formái, pl. monográfiák, referáló fel dolgozások stb.

A tájékoztatási hálózat új munkamódszereinek további jellemzője az, hogy az egyes központok tájékoztatási tevékenységüket egyre inkább összehangolják az anyaegységek műszaki-gazdasági-szervezési ter veivel.

Hangsúlyozni kell azt is, hogy a tájékoztatási központok egyre átfogóbban dolgozzák fel az adott szakmában elért belföldi eredménye ket.

Ezzel szemben a gazdasági-szervezési tájékoztatás még nem mutat ilyen eredményeket. E tevékenység megkezdésekor ugyanis még hiány zott ennek a szolgáltatnak a szervezeti megalapozottsága, nem ismer ták a terület tényleges helyzetét, nem álltak rendelkezésre a tájé koztatási tevékenység kidolgozott módszerei, s nem állapították meg e tevékenység munkakörét. Előbb ezeket az alapnehézségeket kellett megoldani, csak azután lehetett hozzáfogni a gazdasági-szervezési tá jékoztatás távlatainak kidolgozásához.

Hangsúlyozni kell, hogy a 169.sz. rendelet gyakorlati végrehaj tásának megkezdése óta eltelt viszonylag rövid idő ellenére ezen a területen is megfigyelhetünk bizonyos eredményeket.

Felmérték már, hogy mely központok és milyen mértékben foglal koznak gazdasági és szervezési tájékoztatással. Ezután elvégezték az első munkákat mind az általános, mind az egyedi gazdasági és szerve zési tájékoztatás körében, pl. 1963 márciusában jelenik meg az első kiadvány, amelynek a jövőben állandó jellege lesz, és a világgazda ság elemző áttekintését tartalmazza.

Megjelent a "Przeгляд Informacji Ekonomicznych" /Gazdasági Tájé koztatási Szemle/ c. negyedévi kiadvány. Elsősorban a vezető gazdasá gi aktívák számára készül, és feladata, hogy megkönnyítse az egyes gazdasági láncszemek javítását célzó gazdasági döntések hozatalát.

A kiadvány első három számát a bel- és külföldi érdeklődők nagy elismeréssel fogadták.

Megkezdtek az előzetes munkákat a gazdasági és szervezési tájé koztatás módszertanának kidolgozására. Itt természetesen figyelemmel lesznek ennek a feladatnak a tudományos-műszaki tájékoztatással szem ben mutatkozó különbségeire, mint pl. az egyes gazdasági jelenségek és szervezési megoldások ismétlődése a gazdasági élet minden terüle tén, amiértis a gazdasági információk szintétikus, általánosító fel dolgozása szükséges. Továbbá tekintettel voltak arra is, hogy a mű szaki és technológiai eredményeket kapcsolatba kell hozni a gazdasá gi eredményekkel.

Kísérletet tettek az Intézetben és a szakmai tájékoztatási központokban folyó gazdasági és szervezési tájékoztatás körének elhatárolására. Az Intézet dolgozza ki az idevágó szintetikus, általánosító tájékoztatást. A szakmai központok ezzel szemben a saját szakterületük kiszolgálásával kapcsolatos munkát fogják elvégezni. Így pl. a szakmai tájékoztatási központok foglalkoznak szakmai műszaki-gazdasági mutatók kidolgozásával, a saját szakterületen megvalósított műszaki haladás gazdasági hatásainak megállapításával, a saját ipari szakmára vagy vállalatra jellemző szervezeti megoldások ismertetésével stb.

Az ilyen jellegű információ átvevője a gazdasági tárcák, egyesületek és vállalatok szintjén dolgozó gazdasági aktíva.

A tudományos-műszaki tájékoztatási tevékenységhez hasonlóan itt is különös figyelmet fordítanak arra, hogy a szakmai központok munkáját összhangba hozzák a saját szakterület műszaki-gazdasági tervével.

Megkezdtek számos, a gazdasági élet fontosabb területeire vonatkozó műszaki-gazdasági mutatókat tartalmazó kiadvány kidolgozását és kibocsátását. Eddig 17 füzet jelent meg. Ezek a kiadványok ismertetik az egyes országok /beleértve Lengyelországot/ gazdasági fejlődésének jelenlegi legfontosabb irányait, a későbbiekben pedig arra törekednek, hogy kidolgozzák a műszaki-gazdasági mutatók helyes fogalmi meghatározásait és nyilvántartásuk formáit.

Az Intézet fent ismertetett feladatainak kidolgozását megkezdték, de még nem fejezték be, különösen a gazdasági és szervezési tájékoztatás módszertanát illetően továbbra is maradnak nyitott kérdések.

Az Intézet eddig még nem teljesítette maradéktalanul a központok munkájának szakmai felügyeletét sem. Ez kétségkívül visszahat a szakmai központok helyes szervezeti felépítésére, valamint az információs hálózat egyes láncszemeinek specializálására és feladataik helyes elhatárolására.

Mindezekre az okokra vezethető vissza, hogy a központok hálózatának gazdasági-szervezési tájékoztató tevékenysége még mindig számos hiányosságot mutat, az egyes gazdasági jelenségeket ötletszerűen figyelik, ugyanazt a témát néha két, sőt több központ dolgozza fel, míg ugyanakkor más, a vállalatok vagy egyesületek gazdasági tevékenysége szempontjából nagyon fontos témákat elhanyagolnak, könnyebb témákat keresnek, és a bonyolultabbakat elkerülik, s elsősorban hogy hiányoznak a gazdasági és szervezési információ feldolgozásának egységes, általános elvei.

Ennek következtében csekély kivételektől eltekintve, alapjaitól kellett elkezdni a gazdasági-szervezési tájékoztatás felépítését. Megemlíthetünk ugyan néhány esetet, amikor mind e nehézségek ellenére a gazdasági-szervezési tájékoztatás megfelelő színvonalat ért el, elsősorban azokban a központokban, amelyek kizárólag gazdasági-szervezési információval foglalkoznak, mint az Ipargazdasági és Szerve-

zési Intézet, az Építésszervezési és Gépesítési Intézet és mások.

Ennek a kérdésnek országos rendezése az Intézet érintett szervezeti egységeinek alapfeladata lesz.

/Folytatása a következő számban/ • 0 •

659.24:323.332/498/

MŰSZAKI TÁJÉKOZTATÁS A FIZIKAI DOLGOZÓK RÉSZÉRE

A ROMÁN NÉPKÖZTÁRSASÁGBAN

Balázs Sándor

A fizikai dolgozók /segédmunkások, betanított munkások, szakmunkások, mesterek stb./ széles rétegeinek szakirodalommal való ellátása mindig különleges feladatot jelentett a könyvtárak, a dokumentáció és a műszaki tájékoztatás egésze számára. Igényeik felkeltése, majd kiszolgálása, az erre alkalmas módszerek kialakítása rendszerint olyan bonyolult kérdéseket vet fel, amely késlelteti - sőt sokszor hosszú ideig teljesen megakadályozza - a megoldásra irányuló törekvések megvalósulását. Ez a helyzet Magyarországon is. Több részleges kísérlet és eredmény után ma még az sincs tisztázva és elfogadva, hogy milyen szerveknek kell ezen a téren dolgozniuk. Még kevésbé az, hogy milyen jellegű és típusú szolgáltatások összeállítása és terjesztése lenne alkalmas a fizikai dolgozók műszaki tájékoztatásához: általános műszaki kulturájuk emeléséhez és termelési tapasztalataik elterjesztéséhez.

A fizikai dolgozóknak a műszaki könyvtárak olvasótáborába való fokozott bevonásának kérdéseit ez alkalommal mellőzve, csupán a műszaki tájékoztatás ezirányú feladatainak kialakításához szeretnénk hozzájárulni. Azt a megoldást mutatjuk be, ahogyan a Román Népköztársaságban építették ki a fizikai dolgozók központi műszaki tájékoztatását.

Központi megoldás

Romániában a fizikai dolgozók műszaki szakirodalmi és termelési tájékoztatását az INSTITUTUL DE DOCUMENTARE TEHNICA /I.D.T.-

Műszaki Dokumentációs Intézet/ végzi központilag. Címe: Bucuresti, Strada Gabriel Peri, 3.

Az összeállított anyagok sokszorosítását kivéve, a műszaki tá-